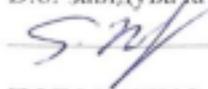

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи

Наталія БОРБИЧ
«04» вересня 2024 року

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
загальної педагогіки, психології та методики
початкової освіти
Протокол №1 від «03» вересня 2024 року
В.о. завідувача кафедри

Сергій МАРЧУК
ПОГОДЖЕНО
Гарант освітньо-професійної програми
Середня освіта (Музичне мистецтво)

Анна ЗАРИЦЬКА
«03» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ВК 2. Психологія спілкування в роботі вчителя ЗЗСО

(код і назва освітнього компонента)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)

(назва програми)

освітній ступінь **бакалавр**

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта

(шифр і назва спеціальності)

предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)

(шифр і назва спеціальності)

академічна група 21 ММ

РОЗРОБНИКИ: Марія КОЗИГОРА, доктор філософії зі спеціальності Психологія, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Очна (денна) форма навчання	
	Спеціальність 014 Середня освіта Предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)	Статус освітнього компонента Вибірковий	
Змістових модулів – 2	Освітній ступінь: бакалавр	Рік підготовки: 2	
Загальна кількість годин – 150		Семестр: 3	
		Лекції 18 год.	Лабораторні 54 год.
		Самостійна робота 69 год.	
		Консультації 9 год.	
		Вид контролю: залік	

1.1. Анотація освітнього компонента

Освітній компонент є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів вчителя закладу загальної середньої освіти в межах освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво). Курс спрямований на формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про психологічні закономірності спілкування як ключової складової педагогічної майстерності вчителя мистецького профілю. У межах курсу розглядаються теоретичні засади міжособистісного та педагогічного спілкування, особливості вербальної й невербальної комунікації, стилі педагогічної взаємодії, психологічні механізми впливу, емпатії та зворотного зв'язку в освітньому процесі.

1.2. Мета та завдання освітнього компонента

Метою вивчення ОК є формування у здобувачів освіти психологічно обґрунтованої комунікативної компетентності, необхідної для ефективного педагогічного спілкування в професійній діяльності вчителя музичного мистецтва, розвиток умінь налагоджувати конструктивну взаємодію з учнями, створювати емоційно безпечне й творчо сприятливе освітнє середовище, застосовувати психологічні знання для попередження та розв'язання конфліктних ситуацій, а також усвідомлено здійснювати рефлексію власної комунікативної поведінки у процесі навчально виховної діяльності.

Завдання вивчення ОК:

1. Сформувати уявлення про психологічні закономірності та структуру педагогічного спілкування в професійній діяльності вчителя музичного мистецтва.
2. Ознайомити з особливостями вербальної й невербальної комунікації та їх роллю в мистецькому освітньому процесі.
3. Розвинути вміння застосовувати емпатію, педагогічний такт і зворотний зв'язок у взаємодії з учнями.
4. Сприяти оволодінню ефективними стилями та прийомами педагогічного спілкування відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів.
5. Навчити виявляти й долати комунікативні бар'єри та труднощі у професійній взаємодії.
6. Сформувати навички конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій в освітньому середовищі.
7. Розвинути здатність до рефлексії власної комунікативної поведінки та самовдосконалення у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва.

1.3. Пререквізити та постреквізити

Пререквізити: Вступ до спеціальності.

Постреквізити: Педагогіка. Історія педагогіки, основи науково-педагогічних досліджень, основи інклюзивної освіти та корекційної педагогіки, усі освітні компоненти практичної підготовки здобувачів освіти, курсова робота, підсумкова атестація.

1.4. Характеристика освітнього компонента

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, дотримуючись етичних норм, принципів академічної доброчесності та нетерпимості до корупційних проявів. ЗК-7. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК-6. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу.

СК-7. Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність з врахуванням вікових й індивідуальних особливостей, психоемоційного стану. СК-8. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними

станами, формувати в учнів емоційну чутливість, рефлексію та ціннісне ставлення до творів мистецтва.

СК-9. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег та підтримувати їх у професійному розвитку, аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати.

СК-14. Здатність здійснювати психологічну підтримку учнів та створювати умови для ефективного функціонування інклюзивного освітнього середовища.

СК-15. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ОК спрямований на розвиток таких компетентностей Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»:

A1. Мовно-комунікативна компетентність

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів

A2. Предметно-методична компетентність

A2.7. Здатність формувати ціннісні ставлення учнів.

B1. Психологічна компетентність

B1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості учнів.

B1.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності

B1.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

B1.4. Здатність формувати спільноту учнів, в якій кожен почуває себе її частиною. B2.

Емоційно-етична компетентність

B2.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби керувати власними емоційними станами.

B2.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу

B3. Компетентність педагогічного партнерства

B3.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

B1. Інклюзивна компетентність

B1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. B2.

Здоров'язбережувальна компетентність

B2.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу

B2.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

G2. Організаційна компетентність

G2.2. Здатність організовувати різні види й форми навчальної й пізнавальної діяльності учнів.

G3. Оцінювально-аналітична компетентність

G3.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

D2. Здатність до навчання впродовж життя

D2.2. Здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо).

D3. Рефлексивна компетентність

D1.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Результати навчання:

ПРН згідно з ОПП

ПРН 3. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні вміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

ПРН 5. Розуміти значущість музичної культури і мистецтва для виховання та розвитку особистості учня, цінувати полікультурність світу і керуватися у своїй діяльності принципами толерантності, діалогу та співробітництва

ПРН 12. Вирішувати музично-педагогічні проблеми з оригінальністю й гнучкістю творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музичнопедагогічних ситуацій. ПРН 15. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку, визначати ефективні шляхи мотивації до саморозвитку.

ПРН 16. Виявляти потреби, музичні здібності, інтереси, навчальні можливості учнів та організувати їх діяльність відповідно до завдань навчання, виховання і розвитку. ПРН 19. Демонструвати критичне й аналітичне мислення у процесі розв'язання соціальних, освітніх і мистецько-професійних завдань; оцінювати достовірність, надійність і правомірність використання інформації.

ПРН 23. Дотримуватися етичних норм у професійній діяльності, здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками. ПРН 24. Забезпечувати психологічну підтримку учнів, створювати безпечне, інклюзивне, доброзичливе освітнє середовище, забезпечувати виховання і навчання всіх учнів незалежно від їхнього соціокультурного контексту.

Результати навчання за освітнім компонентом

Згідно з вимогами освітньо-проєсійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- Теоретичні підходи до розуміння спілкування у психологічній науці, його структуру, функції та види;

- Психологічні особливості індивідуального стилю спілкування особистості, роль темпераменту, характеру та емоційної сфери;

- Основні засоби, функції та механізми вербального й невербального спілкування; • Психологічні умови успішного спілкування, техніки слухання та методи повернення й утримання уваги у взаємодії;

- Особливості професійного спілкування вчителя музичного мистецтва, стилі педагогічного спілкування, причини труднощів і поведінку у конфліктних ситуаціях;

вміти:

- Аналізувати процес спілкування з урахуванням його психологічних складових та індивідуальних особливостей учасників взаємодії;

- Використовувати вербальні й невербальні засоби спілкування відповідно до педагогічної ситуації та вікових особливостей учнів;

- Застосовувати техніки активного слухання, емпатії та зворотного зв'язку у професійній діяльності вчителя;

- Обирати доцільні стилі педагогічного спілкування та психологічні механізми впливу з метою підвищення ефективності навчальної взаємодії;

- Розпізнавати труднощі й конфліктні ситуації у спілкуванні та застосовувати конструктивні стратегії їх подолання.

2. Зміст освітнього компонента

Змістовий модуль I. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ СПІЛКУВАННЯ

Тема 1. Поняття спілкування у психологічній науці

Тема 2. Індивідуальні особливості спілкування особистості

Тема 3. Невербальне спілкування

Тема 4. Вербальне спілкування

Тема 5. Успішне спілкування. Техніки слухання. Методи завоювання уваги

Змістовий модуль II. СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 6. Формування комунікативної культури вчителя музичного мистецтва

Тема 7. Стили педагогічного спілкування

Тема 8. Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Психологічні механізми здійснення впливу

Тема 9. Особливості поведінки у конфліктних ситуаціях

3. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				Форми роботи/контролю*
	денна форма здобуття вищої освіти				
	усього	у тому числі			
лекції		лаб.	самос. роб		
ІІІ семестр					
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ СПІЛКУВАННЯ					
Тема 1. Поняття спілкування у психологічній науці	2	2			ДС
Тема 2. Індивідуальні особливості спілкування особистості	2	2			УО, ДС, РЗ/К
Тема 3. Невербальне спілкування	14	2	12		УО, ДС, РЗ/К
Тема 4. Вербальне спілкування	34	2	12	20	УО, ДС, ТР, РМГ
Тема 5. Успішне спілкування. Техніки слухання. Методи завоювання уваги	29	2	8	19	УО, ДС, ТР, РМГ
Модульний контроль 1	2		2		МК
Разом за змістовим модулем 1	83	10	34	39	
Змістовий модуль 2. СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
Тема 6. Формування комунікативної культури вчителя музичного мистецтва	2	2			ДС, УО, ДС, РЗ/К
Тема 7. Стили педагогічного	21	2	4	15	УО,

спілкування					ДС, РЗ/К
Тема 8. Причини виникнення труднощів у спілкуванні. Психологічні механізми здійснення впливу	10	2	8		УО, ДС, РМГ, РЗ/К
Тема 9. Особливості поведінки у конфліктних ситуаціях	23	2	6	15	УО, ДС, РМГ, РЗ/К
Модульний контроль 2	2		2		МК
Разом за змістовим модулем 2	58	8	20	30	
Консультації ¹	9				
Усього годин	150	18	54	69	

* Форми роботи/контролю: УО – усне опитування, ПО – письмове опитування, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, КП – командні проекти, П – презентація результатів виконаних завдань та досліджень, МК / КР – модульний контроль / контрольна робота, Р – реферат, Е – есе, АТ – аналіз твору тощо.

4. Теми лекційних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
			денна
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ СПІЛКУВАННЯ			
1.	1	Поняття спілкування у психологічній науці	2
2.	2	Індивідуальні особливості спілкування особистості	2

¹ Згідно з затвердженим у встановленому порядку графіком.

3.	3	Невербальне спілкування	2
4.	4	Вербальне спілкування	2
5.	5	Успішне спілкування. Техніки слухання. Методи завоювання уваги	2
Змістовий модуль 2. ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ЛЮДИНИ. ІНДИВІДУАЛЬНО ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ			
6.	6	Тема 6. Формування комунікативної культури	2

		вчителя музичного мистецтва	
7.	7	Тема 7. Стилi педагогiчного спiлкування	
8.	8	Тема 8. Причини виникнення труднощiв у спiлкуванні. Психологiчні механiзми здiйснення впливу	2
9.	9	Тема 9. Особливостi поведiнки у конфлiктних ситуацiях	2
Разом			18

5. Теми семiнарських занять

Не передбачено навчальним планом

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
			денна
Змiстовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ СПІЛКУВАННЯ			
1.	3	Дослiдження особливостей невербальної комунікації	2
2.	3	Невербальна комунікація у виступах вiдомих людей	2
3.	3	Невербальне спiлкування у дiловiй комунікації	2
4.	3	Виявлення рiвня володіння невербальними компонентами в процесі дiлового спiлкування	2
5.	3	Визначення рiвня розвитку невербального iнтелекту	2
6.	3	Використання невербальних знаків у професійній дiяльностi вчителя	2
7.	4	Дiагностика загального рiвня комунікабельностi	2
8.	4	Дiагностика рiвня полiкомунікативної емпатії (за I. М. Юсуповим)	2
9.	4	Дiагностики комунікативного контролю (за М. Шнайдером)	2
10.	4	Визначення рiвня емпатійних тенденцій	2
11.	4	Дiагностика настрою як емоційного стану особистостi	2
12.	4	Картограма особистих успiхів та невдач у мiжособистiсній комунікації	2

13.	5	Вивчення рівня комунікативного контролю.	2
14.	5	Дослідження та практичне використання технік активного слухання	2
15.	5	Аналіз використання методів завойовування уваги та міжособової комунікації	2
16.	5	Дослідження та практичне використання методів завойовування уваги	2
17.	Теми 1-5	Модульний контроль 1	2
Змістовий модуль 2. СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ			
18.	7	Дослідження стилю спілкування	2
19.	7	Спостереження та аналіз за стилем педагогічної	2

		діяльності	
20.	8	Оцінка рівня реактивної та особистісної тривожності	2
21.	8	Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні (за В. В. Бойко)	2
22.	8	Дослідження піддатливості навіюванню	2
23.	8	Дослідження маніпуляції у спілкуванні	2
24.	9	Стратегії самооборони в конфліктному спілкуванні	2
25.	9	Діагностика типових способів поведінки в конфліктних ситуаціях (тест Томаса)	2
26.	9	Дослідження схильності до агресивної поведінки	2
27.	Теми 6-9	Модульний контроль 2	2
Разом			54

8. Самостійна робота

Навчальний матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, вноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалами, який опрацьовується на навчальних заняттях. Формами контролю є тести, контрольні роботи, індивідуальні завдання, індивідуальні проекти (презентації з дослідженої проблеми), переклади, усні опитування.

Самостійна робота здобувачів освіти включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних тощо);
- виконання завдань з освітнього компонента впродовж семестру;
- роботу над окремими темами освітніх компонентів, які згідно з робочою програмою освітнього компонента винесені на самостійне опрацювання здобувачами освіти; - підготовку до

всіх видів підсумкового контролю, у тому числі до курсових і модульних робіт;

- виконання завдань, передбачених програмою практики;
- роботу в студентських наукових гуртках, семінарах тощо;
- участь у роботі факультативів, спецкурсів тощо;
- участь у науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах, олімпіадах тощо;
- підготовку до атестації здобувачів освіти (за наявності) тощо.

Назва теми	Усього год. самостійної роботи / Завдання	Література	Контрольні заходи
Тема 4 Психологічні механізми міжособистісного сприйняття Спілкування та товариськість. Готовність до невербального спілкування	20 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 1, 4, 5, 6 Допоміжна література: 2, 6, 8, 9, 16	Поточний контроль: усне опитування, тести
Тема 5 Особливості активного слухання	19 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 2, 6, 7, 9 Допоміжна література: 3, 8, 13, 17	Поточний контроль: усне опитування, тести
Тема 7 Портрет вчителя музичного мистецтва. Стилi педагогічної роботи:	15 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 1, 2, 4, 8 Допоміжна література:	Поточний контроль: усне опитування, тести

комунікативний аспект		2, 4, 10, 16	
Тема 9 Типи бар'єрів спілкування у професії вчителя музичного мистецтва. Етапи вирішення конфліктної ситуації під час роботи з	15 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 1, 2, 6, 8, 9 Допоміжна література: 3, 9, 11, 13	Поточний контроль: усне опитування, тести

дітьми			
Разом:	69 год.		

9. Методи навчання

Методи викладання освітнього компонента «Психологія спілкування в роботі вчителя ЗЗСО» спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Вибір методів і технологій викладання та навчання здійснюється залежно від мети заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, особливостей особистості викладача, матеріально-технічного забезпечення.

Засоби навчання, які застосовуються при викладанні освітнього компонента, є словесні, наочні й практичні. Серед методів подачі навчального матеріалу з «Психологія спілкування в роботі вчителя ЗЗСО» застосовуються:

розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;

пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;

бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;

ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);

практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;

індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;

дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

проблемний виклад матеріалу – для створення й розв'язання проблемної ситуації.

10. Форми контролю знань та критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F). Згідно з п. 2.1. Положення про порядок оцінювання знань здобувачів освіти в умовах кредитно трансферної системи організації освітнього процесу оцінювання академічних досягнень здобувачів освіти здійснюється під час міжсесійного (поточного та модульного) та підсумкового (семестрового) контролю знань.

Поточний контроль здійснюється з метою оцінювання якості роботи здобувача освіти впродовж семестру під час проведення практичних, семінарських, контрольної роботи, а також для перевірки якості самостійної роботи здобувачів освіти. Поточний контроль проводиться у формі усного чи письмового опитування або експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях тощо, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, а також у формі комп'ютерного тестування.

Модульний контроль знань здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування. Модульний контроль здійснюється на останньому в поточному змістовому модулі практичному занятті.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі **заліку**. Залік передбачає відповіді на питання, в яких здобувачі освіти повинні продемонструвати знання та сформулювати на їх основі розуміння проблематики курсу, а також отримані компетентності.

Залік є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

За роботу на лабораторних заняттях бали розподіляються таким чином:

Бал	Критерії оцінювання знань здобувача освіти на семінарському / практичному занятті		
	<i>Характер пізнавальної діяльності</i>	<i>Структура відповіді</i>	<i>Характер відповіді</i>
Мінімальна кількість – 1-2	Репродуктивне відтворення початкового матеріалу у вигляді доповнення до відповіді студентів	Зачитує виклад матеріалу за лекцією	Відповідь ситуативно усвідомлена
Середній рівень – 3- 5	Репродукція та розуміння основних понять, категорій, принципів і закономірностей із роз'ясненням основних положень і наведенням власних прикладів їх практичного застосування	Відповідь відтворює визначення та зміст навчального матеріалу на основі лекцій і підручників, має чітку логічну структуру, побудована за попередньо підготовленим планом	Відповідь усвідомлена, структурована, містить власні приклади, демонструє повне розкриття проблеми з узагальненням матеріалу у вигляді переліку основних положень
Максимальна кількість – 6-7	Представлення власної моделі, схеми, віртуального проекту тощо	Власний мотивований, обґрунтований та відмінний від традиційного варіант відповіді	Повне та ґрунтовне висвітлення проблеми із застосуванням нетрадиційних форм викладу

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Назвати та охарактеризувати основні компоненти спілкування.
2. Назвати та проаналізувати основні функції спілкування за С. Д. Максименком.
3. Назвати та охарактеризувати види спілкування залежно від контингенту та спрямування.
4. Назвати та охарактеризувати види спілкування залежно від засобів та змісту.
5. Охарактеризувати поняття мови як основного засобу спілкування.
6. Визначити умови ефективного спілкування.
7. Визначити роль темпераменту у процесі спілкування.
8. Охарактеризувати поняття та ознаки вербального спілкування.
9. Назвати основні види мови та стилі мовлення.
10. Проаналізувати зовнішню та внутрішню форму мови.
11. Проаналізувати комунікативну складову спілкування.
12. Проаналізувати інтерактивну складову спілкування.
13. Проаналізувати перцептивну складову спілкування.

14. Назвати основні види психологічного впливу у спілкуванні.
15. Охарактеризувати поняття та засоби невербального спілкування.
16. Назвати особливості прояву жестів та міміки у спілкуванні.
17. Проаналізувати основні дистанції, які виділяють у спілкуванні.
18. Назвати та проаналізувати рівні слухання.
19. Охарактеризувати поняття «активне слухання» та назвати його основні ознаки.
20. Визначити головні бар'єри слухання.
21. Охарактеризувати роль емоцій у процесі міжособистісного спілкування.
22. Назвати та проаналізувати типи міжособистісної взаємодії.
23. Визначити особливості педагогічного спілкування.
24. Проаналізувати стилі спілкування та їх психологічні наслідки.
25. Охарактеризувати поняття комунікативної компетентності особистості.
26. Назвати чинники, що впливають на формування комунікативних умінь.
27. Проаналізувати роль зворотного зв'язку у спілкуванні.
28. Охарактеризувати конфлікт як особливу форму спілкування.
29. Назвати та проаналізувати способи конструктивного розв'язання конфліктів у спілкуванні.
30. Визначити значення культури мовлення у професійній діяльності педагога.
31. Розкрити особливості ділового спілкування в професійній діяльності вчителя.
32. Назвати та проаналізувати комунікативні здібності, необхідні для педагогічного спілкування вчителя.
33. Проаналізувати поняття «емпатія» та визначити її роль у взаємодії вчителя з учнями.
34. Охарактеризувати основні компоненти педагогічного спілкування в освітньому процесі школи.
35. Визначити основні групи мотивів, пов'язаних із потребою у спілкуванні в учнівській діяльності.
36. Проаналізувати особливості спілкування вчителя з учнями молодшого шкільного віку.
37. Проаналізувати авторитарний стиль педагогічного спілкування вчителя та його вплив на учнів.
38. Проаналізувати демократичний стиль педагогічного спілкування вчителя та його педагогічні наслідки.
39. Проаналізувати ліберальний (потурання) стиль педагогічного спілкування вчителя та його вплив на організацію навчальної діяльності.
40. Назвати психологічні чинники, що перешкоджають досягненню педагогічної мети та зумовлюють незадоволення результатами навчальної діяльності.
41. Виокремити основні групи труднощів у професійній взаємодії вчителя з учасниками освітнього процесу.
42. Назвати види бар'єрів, що виникають у професійній взаємодії вчителя.
43. Виокремити типи комунікативних бар'єрів у педагогічному спілкуванні вчителя.
44. Проаналізувати бар'єри взаєморозуміння у спілкуванні вчителя з учнями, які знижують навчальну мотивацію.
45. Розкрити поняття «маніпуляція» та визначити причини її виникнення у педагогічному спілкуванні.
46. Розкрити поняття педагогічного конфлікту та назвати його основні складові.
47. Назвати та проаналізувати основні види конфліктів у професійній діяльності вчителя.
48. Визначити механізми психологічного захисту особистості вчителя у конфліктних педагогічних ситуаціях.
49. Розкрити поняття внутрішньоособистісного конфлікту в професійній діяльності вчителя.
50. Назвати та охарактеризувати методи й техніки конструктивного розв'язання конфліктів в освітньому середовищі.
51. Проаналізувати роль педагогічного такту у спілкуванні вчителя з учнями.
52. Охарактеризувати вплив особистісних якостей учителя на ефективність педагогічного спілкування.
53. Визначити особливості вербальної та невербальної поведінки вчителя на уроці.
- 54.

Проаналізувати значення зворотного зв'язку у взаємодії вчителя з учнями. 55. Охарактеризувати педагогічні умови формування довірливих взаємин між учителем і учнями.

56. Назвати та проаналізувати причини виникнення конфліктів між учителем і учнями.

57. Визначити роль самооцінки та рефлексії в професійному спілкуванні вчителя. 58.

Проаналізувати вплив стилю спілкування вчителя на навчальну мотивацію учнів. 59.

Охарактеризувати особливості спілкування вчителя з батьками учнів.

60. Визначити значення культури мовлення в професійній діяльності вчителя.

Приклади практичного завдання

1. В одній групі є діти з різними стилями поведінки: одні дуже активні, інші – сором'язливі та замкнуті.

Як ви організуєте спільну діяльність дітей з різними темпераментами та особливостями поведінки? Як налагодити комфортне спілкування між ними?

2. Один з дітей постійно перебиває інших, не слухає вас під час занять і відволікається. *Як ви будете працювати з цією дитиною? Які методи комунікації та поведінкові стратегії ви використаєте, щоб допомогти дитині зосередитися?*

3. Один із батьків висловлює незадоволення вашими методами виховання, вказуючи на те, що дитина, на його думку, не розвивається належним чином.

Як ви будете реагувати на критику з боку батьків? Як ефективно пояснити свої методи роботи, не викликаючи конфлікту?

4. Одна дитина постійно порушує дисципліну, часто б'ється з іншими, не слухає вчителя і не виконує завдання.

Як ви будете будувати своє спілкування з цією дитиною? Які психологічні підходи застосуєте для змінення її поведінки?

5. Дитина переживає через наближення до школи, бо боїться змін, нових вчителів та однокласників.

Як ви допоможете дитині впоратися з її переживаннями? Які методи комунікації і психологічної підтримки застосуєте для зниження стресу?

6. На батьківських зборах виникає суперечка між батьками про методи виховання та навчання дітей. Одна частина батьків підтримує ваші методи, інша – ні.

Як ви будете вести себе в цій ситуації? Які стратегії комунікації з батьками допоможуть знайти компроміс і уникнути конфлікту?

7. Один з батьків вимагає, щоб дитина досягала великих успіхів у певних сферах розвитку (наприклад, швидко навчилася читати або рахувати), хоча дитина ще не готова до таких досягнень. *Як ви будете комунікувати з батьками, щоб донести до них реалістичні очікування щодо розвитку їхньої дитини? Як ви будете підтримувати дитину в процесі навчання, не підвищуючи її стресу?*

8. Дитина постійно порівнює себе з іншими, часто говорить, що вона «не вміє» або «не може». Вона відмовляється брати участь у спільних активностях.

Як ви будете працювати з цією дитиною, щоб підвищити її самооцінку та мотивацію до участі в діяльності групи?

9. Один з дітей часто виявляє агресію до інших дітей – б'є або штовхає їх без видимої причини.

Як ви будете реагувати на агресивну поведінку цієї дитини? Які психологічні підходи застосуєте для корекції її поведінки?

10. Дитина систематично порушує правила групи (наприклад, бігає по класу або створює шум), щоб привернути до себе увагу.

Як ви будете реагувати на таку поведінку? Як встановити чіткі межі і водночас задовольнити потребу дитини в увазі?

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Вид завдання	Бали	Критерії оцінки

<i>Теоретичне питання</i>	10	Здобувач освіти володіє матеріалом в повному обсязі. Відповідь на питання сформульовано в термінах освітнього компонента, викладено науковою мовою.
Перший рівень	5-9	Здобувач освіти загалом володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки
	1-4	Здобувач освіти частково володіє навчальним матеріалом або не володіє навчальним матеріалом
Другий	10	Здобувач освіти володіє матеріалом в повному обсязі; аргументовано

рівень		його викладає; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання; демонструє авторську позицію здобувача освіти
	7-9	Самостійно викладає основний зміст навчального матеріалу, але без глибокого всебічного аналізу
	4-6	Здобувач освіти не в змозі ґрунтовно викласти зміст питання, допускаючи при цьому суттєві помилки
	1-3	Здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст питання, не володіє ключовими поняттями, не володіє навчальним матеріалом
<i>Практичне завдання</i> Третій рівень	10	Здобувач освіти дав повну, інноваційно орієнтовану, креативну, вичерпну відповідь, яка складається з: правильного вибору алгоритму вирішення завдання; структурованого викладу матеріалу теоретичної частини завдання; ґрунтовних висновків; авторське бачення проблеми та її практичне вирішення
	7-9	Здобувач освіти розуміє суть завдання, наявна особистісна позиція студента. Відповіді властиві інноваційність і креативність у вирішенні практичного завдання. Містить деякі помилки у виборі алгоритму вирішення завдання
	4-6	Здобувач освіти розуміє сутність проблеми, знає алгоритм її розв'язання. Містить суттєві помилки у виборі та реалізації алгоритму вирішення завдання; відсутня авторська позиція; містить грубі помилки й не має пояснень і висновків
	1-3	Здобувач освіти не розуміє або не повністю розуміє завдання; не в змозі його виконати; виконав завдання частково або й повністю неправильно (виконав менш ніж 20% завдання)

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти
3 семестр

ЗМ1 (35 балів)				ЗМ2 (35 балів)				3
Т.3	Т.4	Т.5	ЗМ	Т.7	Т.8	Т.9	ЗМ	

Л	Л	СР	Л	СР	Л	Л	СР	Л	Л	СР	Л	
7	7	2	7	2	10	7	2	7	7	2	10	30
Всього балів: 100												

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	шкала ЄКТС	оцінка за національною системою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

11. Політики курсу

11.1. Політика щодо відвідування

Здобувач освіти повинен відвідувати всі види занять, передбачені навчальним планом, згідно з розкладом. Графік консультацій із освітнього компоненту оприлюднений на інформаційному стенді кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти. У разі відсутності здобувача на занятті він зобов'язаний його відпрацювати.

11.2. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач освіти повинен самостійно виконати всі завдання семінарських / практичних занять, а у випадку запозичень інформації, зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення підсумкового контролю заборонено.

Використання інструментів штучного інтелекту в освітній діяльності здійснюється у межах вимог академічної доброчесності. Здобувач освіти зобов'язаний використовувати технології штучного інтелекту відповідально, прозоро та етично, з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

11.3. Політика щодо дотримання термінів виконання завдань

Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання семінарських, практичних у терміни, які встановлює викладач. Індивідуальну роботу здобувач освіти виконує самостійно, відповідно до методичних вказівок та визначених викладачем завдань і термінів. У випадку відсутності здобувача освіти на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (заліку) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати усі теми. Ліквідація заборгованості відбувається під час проведення консультацій з освітнього компонента за графіком, визначеним викладачем.

11.4. Політика щодо визнання результатів неформальної освіти

Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулю, темі (темам), що передбачені робочою програмою освітнього компонента, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно з Положенням про порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

12. Рекомендована література

Основна

1. Горенко М. В. Психологія спілкування : навч. посіб. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2024. 109 с.
2. Долинська Л. В. Загальна психологія. Хрестоматія: навч. посіб. Київ : Каравела, 2023, 640 с.
3. Курова А. В. Психологія спілкування: навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2020. 79 с. 4. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА») / А.В. Курова – Одеса: Фенікс, 2020. – 79 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія: підручн. / 3-є вид. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 272 с.
6. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. / Л. В. Засекіна, Т. В. Пастрик. 2-е вид. Київ, 2018. 216 с.
7. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручн. / 4-те вид., доп. Київ : Кондор, 2024. 576 с. 8. Сергєєнкова О. П. Педагогічна психологія: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 168 с.
9. Скрипченко О. В., Долинська Л. В. Загальна психологія: підручн. Київ : Каравела, 2024, 464 с.

Допоміжна

1. Баклицька О. П., Баклицький І. О., Сірко Р. І., Слободяник В. І. Психодіагностика. Психологічний практикум: навч. посібн. Львів : СПОЛОМ, 2015. 464 с.
2. Бойчук П. М., Козігора М. А., Романюк А. М. Булінг як соціально-психологічне явище в сучасному освітньому просторі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*: наук. журнал. Луцьк: вид. дім «Гельветика», 2021. Вип. 3, Ч. 2. С. 10–16.
3. Воронкова В. Г. Етика ділового спілкування: навч. посіб. Львів: Магнолія 2019. 312 с. 4. Григор'єва В. В. Музична психологія: навч. посіб. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. 172 с.
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків : Віват, 2019. 512 с.
6. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. посібн. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 424 с.
7. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навч. посіб. Київ : Центр навчальної

літератури, 2020. 388 с.

8. Зарицкая В.В. Психологія емоційного інтелекту. Одеса : Олді-Плюс, 2022. 428 с. 9.
- Кацавець Р.С. Психологія особистості: навч. посіб. Київ : Алерта, 2021. 134 с. 10. Кожевнікова, Л. В. Формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2020. Вип. 188. С. 91–95. 11.
- Козігора М. А. Впровадження експериментальної програми з профілактики моральної травми у майбутніх вчителів під час воєнного стану. *Психологічні перспективи: наук. зб.* Луцьк. 2022. Вип. 40. С. 38–50.
12. Козігора М. А. Психологічні особливості прояву моральної травми під час воєнного конфлікту: дис. ... доктора філософії: 19.00.01 / Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки. Луцьк, 2023. 215 с.
13. Матвійчук Т. Ф. Конфліктологія: навч.-метод. посіб. Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 76 с. 14. Основи соціальної психології: підруч. для закл. вищої освіти / за ред. М. М. Слюсаревського. Київ: Талком, 2018. 579 с.
15. Психологічний словник-довідник: довідк. вид. / уклад. М. А. Козігора, Н. П. Ярошук. Луцьк : ФОП Мажула Ю. 2024. 158 с.
16. Скорик Т. В., Дорошенко К. С. Педагогічні умови формування готовості майбутнього вчителя музичного мистецтва до розвитку комунікативної компетентності учнів. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя*. Серія: Психолого-педагогічні науки.
17. Філоненко М.М. Психологія спілкування: підручн. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 240 с.

Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?». URL: <https://surl.li/kbnptd 2>. Діяльнісний підхід у школі: Дослідження інтегрованих педагогік, що ґрунтуються на ігровому діяльнісному підході та сприяють всебічному розвитку дітей початкової школи. URL: <https://surl.li/ssggjot>
3. Електронний ресурс «Дорога до себе» / Засекіна Л. В., Козігора М. А. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1795> (рішення про реєстрацію авторського права на програму від 5 квітня 2022 р. № с202201570. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір від 07.04.2022 № 112603).
4. Навчальні втрати в умовах війни: як учителю їх діагностувати та компенсувати. URL: <https://sqe.gov.ua/navchalni-vtrati-v-umovakh-viyni-yak-uchi/>
5. Наздоженемо: курси про подолання освітніх втрат. URL: <https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo/>
6. Програма предметного тесту з педагогіки та психології єдиного фахового вступного випробування : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2024р. № 426. Київ : МОН України, 2024. URL: <https://surl.li/wjbtgr>
7. Програма соціально-емоційного навчання «Зерна». URL: <https://surl.lt/iefsds>
8. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» Наказ Міністерства освіти і науки України No 2736 від 23.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915- 20#Text>
9. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» Наказ Міністерства освіти і науки України No 1225 від 29.08.2024 р. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

Викладач _____

(підпис)

_____ Марія КОЗИГОРА